

KLĘKAĆ (110) *vb impf*

inf klękać (18). ◇ *praes 1 sg* klękam (6). ◇ *3 sg* klęką (8). ◇ *1 pl* klękamy (5). ◇ *2 pl* klękacie (6). ◇ *3 pl* klękają (16). ◇ *praet 3 sg m* klękął (5). *f* klękała (1). ◇ *2 pl m pers -ście* klękali (1). ◇ *3 pl m pers* klękali (15). ◇ *fut 1 sg m* klękać będę (1). ◇ *3 sg n* będzie klękało (2). ◇ *imp 3 sg* niechaj klęką (2). ◇ *1 pl* klękajmy (1). ◇ *con 2 sg m* byś klękął (1). ◇ *3 sg m* by klękął (1). *n* by klękało (2). ◇ *impers con* by klękano (2). ◇ *part praes act* klękając (17).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.

Padać na kolana, zginać kolana ku ziemi; uznawać za bóstwo lub rzecz świętą; congenuolare, flectere, flexare genu, ingeniculare se, pinsere terram genibus, procumbere in genua, provolvi, genibus, flexo poplite sidere, submittere flexum genu, tangere genu terram Cn (110) :

klękać na czym (1): A gdy się przez górę Belgian na tę stronę przeprowadzali dziewięć rązow nániey klękáli *BielKron* 438v.

Zwrot: »na kolano klękać« (1): Wittellius pilnował Iánczárów [...] / którzy na práwe koláno klękáiąc ítrzelali *BielKron* 314v.

a. *W celu wyrażenia pokory, czci i uwielbienia (głównie wobec bóstwa); adorare, advolvi genibus a. supplicem, allabi genibus, appronare se in genua, genua alieuius amplecti supplicem, ingenieulare, ad genua accidere, submittere se ad genua, succumbere flexo genu, summittere genibus Cn (108) :* klęká bogu dziękuiątz *OpecŻyw* 48v; *RejKup* i5v, t6; czemu się otzymá którymi niepátrzą/ do ludzi obrácaćie? czemu też lami twarzą do nich klękaćie? czemu się przed nimi modlicie? *KrowObr* 113; *BielKron* 435; *RejAp* 25v [2 r.], 149v [2 r.], 191v [2 r.]; *RejZwierc* 201; Iáki poczet iest tych ktorzi skłádáiąc ręce/ klękáiąc/ pokornie nas prószą/ żebyśmy [...] oddaláli krzywdę od nich *ModrzBaz* 144; Ale Heretyk rzecze/ że tu *Genuflectere* znáczy *timere*, o toż potępieni klękáią to iest boią się. *WysKaz* 36; *KlonWor* 53.

klękać komu (4): Zywię ią/ mówi Iehowá Bóg/ mnie będzie koláno káždé klękáło *BiałKat* d2, d2 [2 r.]; *BiałKaz* Gv.

klękać ku czemu (1): gdy náfzy klękáli ku Bożey słuźbie/ oni tákież czynili *BielKron* 441.

klękać ku komu [=przed kim] (2): Y dla tegoż ia Páweł klękam na kolána kn oycu Páná náfzego Iezu Krytá/ [...] ábyście mocnie pośileni á vmocnieni byli przez ducha iego *RejPosWiecz²* 92v; *WujNT Eph* 3/14.

klękać przed kim, przed czym (67): *OpecŻyw* 92, 122v, 128v; [*anieli*] kląkayącz przeth sżwyątą hanną czynily czelzcz dzyeczyączyu maryey *PatKaz II* 84v; *SeklWyzn* g2v; *RejJóz* 07v; Papielz vítáwił aby przed nim klękano. *KrowObr* 34 *marg*; Duchem ia klękam przed Pánem Bogiem/ á nie przed Obrázy. *KrowObr* 116, B4, 34, 61, 84v [4 r.], 85 (38); *RejWiz* 179; *OrzRozm* D3 [2 r.]; Synowie stali płácząc y klękáiąc przed Senatem. Senat bacząc ich młode látá á żálobliwe káiánie y pokorę/ wypuřczáli ie pirwfzy raz s tey winy. *BielKron* 105, 364v; Flagitator, Modłek/ który się modli záwieřiwfzy się komu v sziye/ álbo klękáyąc przed kim. *Mącz* 129b; *RejAp* 66v; *RejZwierc* 201, 202v; przed kłocem z drzewá klękác będę [*trunco ligni incurvabo me*]. *BudBib Is* 44/19, *Is* 44/15, 17; A sóbye ia zořtáwię [...] Śiedm tyfięcy cnych mężow/ ktorzy przed Báálřkim Onym sřprořnym bálwánem/ iefzzze nie

klękáli/ Ani go tym ńpołobem/ nigdy pozdrawiáli. *HistHel* C4; *BudNT przedm* a4, *Matth* 27/29; *CzechRozm* 7; *KochPs* 161 [2 r.]; *CzechEp* 79, 86, 87; *PudłFr* 49; *ArtKanc* E9.

W charakterystycznych połączeniach: klękać barzo często, częstokroć, dziewięćkroć (2), kielkakroć, (po) trzykroć (2), ustawicznie; klękać ku bożej służbie, ku ojcu (2); klękać ciałem, duchem (w duchu) (2); klękać przed bałwanem (6), kapłanem, kijern, kłocem, obrazy (9), olejem (5), ołtarzem, (Panem) Bogiem (4), senatem, świętą Hanną, wężem, wołem, złotem.

*Zwroty: »klękać na kolana(-o), kolanmi; kolano klęka (a. musi, a. ma klękać)« = flectere genu; genu flectit Vulg [szyk zmienny] (12 : 1; 12): Widziś iż miłtrz twóy krol nieba ij ziemie przed tobą na ńwé kolana klęka/ a ty nie chcefs fie nad niym ńmilowatz. *OpecŻyw* 92, 128v; *BierRozm* 17; *KrowObr* 34; *RejWiz* 179; *Leop Dan* 6/10; *BielKron* 114v; Klękam kolánmi. *GrzegRóżn* Mv; *RejAp* 66v; *RejPosWiecz*² 92v; W imię Pána Iezufa niechay káždé koláno klęka/ niebieskié/ ńziemkié/ y piekielné. *BiałKat* d2, d2 [3 r.]; *RejZwierc* 12; *BiałKaz* Gv [2 r.]; *MWilkHist* I; *LatHar* 557; *WujNT Eph* 3/14, s. 684, *Philipp* 2/10, Aaaaaav; *WysKaz* 35; á ná pośmiéch ná iedno koláno klękaiać/ królem żydowłkim názywáli. *SiebRozmysł* Ć4v.*

»klękać na modlitwę« (1): Dániel trzy kroć przez dzień klękał ná modlitwę. *WujNT* 439.

*Szeregi: »klękać i kłaniać się« = incurvare se (a. incurvari) et adorare PolAnt [szyk 1 : 1] (2): Z ońtátká lepak bogá czyni bałwánowi ńwemu/ klęka przed nim/ y kłania ńię mu *BudBib Is* 44/17, *2.Par* 29/30.*

»klękać, (i) (u)padać« (4): A więc ma być tákowemu pyłznemu bałwochwálcy wńzelkie ńtworzenie ludzkie poddane? y wńzelkie koláno przed nim klękać/ vpádać/ y nogi iego ńmrodliwe całowác? *KrowObr* 34, 93v; *RejAp* 9; *RejZwierc* 61.

Formacje współrdzene cf KLĘCZEĆ.

Cf KLĘKANIE

ZCh